

8.2. BYL JSEM JEN NÁSTROJ

Cíle lekce:

- 1) Žák pojmenuje, na jakých strategiích je založena demagogie.
- 2) Žák objasní, jak demagogie souvisí s nacionalismem a ospravedlňováním zločinů proti lidskosti.
- 3) Žák vysvětlí, jak ospravedlnění zločinu pachatelem souvisí s demagogií a nacionalistickým idealismem.

Časová dotace: 45–90 minut

Věk: 2. stupeň ZŠ (od 7. třídy), SŠ

Pro tvorbu lekcí byly využity tyto materiály:

Arendtová, H.: Eichmann v Jeruzalémě: Zpráva o banalitě zla. Mladá Fronta, 1995.

Urban, J.: Všem sráčům navzdory. G plus G, 1996.

Dekleva, K. D., Post, J. M.: Genocide in Bosnia: The Case of Dr. Radovan Karadžić. Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law, Vol 24, No 4, 1977.

Haluzík, R.: Proč jdou chlapi do války: Emoce a estetika u počátku etnických konfliktů. Dokořán, 2018.

Rauch, R.: Radovan Karadžić. Bosnian Serb physician, author, and politician [online]. Encyclopaedia Britannica, 2019. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Radovan-Karadzic>. [cit. 20. 5. 2019].

BBC NEWS. Radovan Karadžić: Former Bosnian Serb leader [online]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-19960285>. [cit. 24. 5. 2019].

Jsem básník, připomněl Karadžić u soudu a žádal medaili [online]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/jsem-basnik-pripomnel-karadzic-u-soudu-a-zadal-medaili.A121016_172622_ln_zahranici_jv. [cit. 27. 5. 2019].

Radovan Karadžić u soudu: Boj bosenských Srbů byl správný a svatý [online]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/radovan-karadzic-u-soudu-boj-bosenskych-srbu-byl-spravny-a-svaty.A100301_111627_ln_zahranici_mtr. [cit. 27. 5. 2019].

Trest pro Karadžiče? Jedině doživotí, hlásí obhajoba [online]. Česká televize, 26. 5. 2014. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelivize.cz/svet/1016038-trest-pro-karadzice-jedine-do-zivoti-hlasi-obzaloba> [cit. 27. 5. 2019].

Srebrenický masakr mi zatajili. Nic jsem nevědě, vzkázal Karadžić u soudu [online]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/srebrenicky-masakr-mi-zatajili-vzkazal-karadzic-soudu-v-haagu.A141002_135950_ln_zahranici_msl. [cit. 27. 5. 2019].

Breivik u soudu přiznal zabíjení, rozplakal se až nad vlastním videem [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/264893-breivik-u-soudu-priznal-zabijeni-rozplakal-se-az-nad-vlastnim-videem.html>. [cit. 31. 5. 2019].

Na Breivikovi se podepsala matka, v dětství ho bila a přála mu smrt [online]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/280882-na-breivikovi-se-podepsala-matka-v-detstvi-ho-bila-a-prala-mu-smrt.html>. [cit. 31. 5. 2019].

Buruma, I.: One of Us: The Story of Anders Breivik and the Massacre in Norway by Åsne Seierstad – review [online]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2015/feb/26/one-of-us-the-story-of-anders-breivik-massacre-norway-asne-seierstad-review>. [cit. 31. 5. 2019].

Orange, R.: Anders Behring Breivik's mother 'sexualised' him when he was four [online]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/norway/9592433/Anders-Behring-Breiviks-mother-sexualised-him-when-he-was-four.html>. [cit. 31. 5. 2019].

First day of Norway killer Anders Behring Breivik's trial [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=BUGPNwscCRQ>. [cit. 31. 5. 2019].

EVOKACE

Rozdělte žáky do skupin a vyzvěte je, aby na flipchart sepsali mentální mapu pojmu „lidskost“. Následuje prezentace skupin, představení výsledků.

UVĚDOMĚNÍ

1) Napište na viditelné místo název lekce: *Byl jsem jen nástroj*. Nechte žáky název přečíst a sdělte jim, že nyní se seznámí se třemi životními osudy lidí, se kterými tento výrok nějak souvisí. Budou se zamýšlet nad tím, proč a jak daní lidé mysleli a jednali a co jim umožnilo tak jednat. Zároveň zkusí odhalit, o koho se jedná. Předěšlete, že příběh budete číst po třech částech. Po přečtení každé části ať se žáci zkusí zamyslet nad tím, jak příběh bude pokračovat, a odpoví na sepsané otázky. Předem upozorněte, že v životopisech jsou

některá jména nebo názvy změněny oproti skutečnosti, aby nebylo hned zcela jasné, o koho se jedná.

Rozdělte žáky po třech nebo čtyřech a vytvořte tzv. expertní skupiny, kdy každá skupina bude postupně studovat pouze jeden pracovní list s jednou biografií. Rozdějte nejprve každé skupině pouze první část jedné z biografií (pracovní listy 1A, 2A, 3A). Je vhodné, aby celkový počet skupin byl dělitelný třemi, abyste případně mohli jednu biografii zadat vždy do dvou či tří skupin. Neprozrazujte, o jaké příběhy se jedná. Pouze eventuálně potvrďte, že jsou to pravdivé příběhy lidí, kteří skutečně žili. Nechte žáky přečíst texty a sepsat odpovědi podle zadání v pracovním listu.

Poté rozdělte skupinám druhou část patřičné biografie se zadáním (pracovní listy 1B, 2B, 3B). Vyzvěte žáky, aby v průběhu práce s příběhem zkoušeli odhadnout, o koho by se mohlo jednat, a své návrhy si zapsali. Pokud se skupina shodne na tom, o koho se jedná, mohou se žáci pobavit, jak předpokládají, že se daný člověk bude obhajovat před soudem.

Dále budou skupiny pracovat se závěrečnou částí příběhu (pracovní listy 1C, 2C, 3C).

2) Když všechny skupiny postupně projdou všechny tři fáze příběhů a splní zadání, vytvořte nové skupiny tak, aby v každé skupině byl alespoň jeden zástupce původních expertních skupin. Rozdějte do skupin pracovní list 4 s otázkami a zadejte, aby si vlastními slovy sdělili vzájemně všechny příběhy a odpověděli na otázky podle zadání pracovního listu.

3) Následuje prezentace skupin a společná diskuze nad zadanými otázkami. Procházejte jednu otázku za druhou a vždy se vyptejte všech skupin, jak odpověděly. Lze předpokládat, že nyní již je některým či všem jasné, kdo jsou hlavní postavy. Ujistěte nyní všechny, nebo jim odhalte, kdo jsou ve skutečnosti hlavní postavy.

– *Oto (pracovní list 1A-1C) je celým jménem Otto Adolf Eichmann, nacistický funkcionář a člen strany NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana), který se podílel na organizaci holokaustu. Nesl odpovědnost za transporty Židů do ghetta a vyhlazovacích táborů.*

– *Rado (pracovní list 2A-2C) je Radovan Karadžić, politický vůdce bosenských Srbů během občanské války v Jugoslávii. Spolu s Ratkem Mladićem nese hlavní odpovědnost za válečné zločiny, kterých se srbská strana za války dopustila.*

– *Andrej (pracovní list 3A-3C) je Anders Behring Breivik, norský krajně pravicový politický aktivista a masový vrah, který 22. července 2011 spáchal sérii*

teroristických útoků v norském hlavním městě Oslo a na ostrově Utøya, při kterých bylo zabito celkem 77 lidí.

Řekněte, že příběhy jsou sepsané podle skutečnosti, jen jména hlavních postav, politických stran a mezinárodních i jiných organizací jsou upravena tak, aby nebylo možné je hned jednoduše identifikovat. Sdělte nyní případně žákům více okolností a odhalte širší kontext. Zároveň je příležitost ověřit si, zda žáci všemu dobře porozuměli. Vysvětlíte složitější pojmy. Zeptejte se i na otázky, jak skupiny sepsaly zadání v prvním pracovním listu a jak se jim dařilo předpovídat děj, co je překvapilo.

4) Vytvořte opět původní expertní skupiny a rozdějte pracovní list 5 se znaky demagogie. Vyzvěte žáky, aby posoudili, zda lze popsání strategie nalézt v tom, jak hlavní postavy prosazovaly své ideály a obhajovaly své jednání.

Následuje prezentace skupin ke znakům demagogie. Pokud to žáci sami nenavrhnou, sdělte jim, že se jedná o strategie charakteristické pro demagogii.

Poté se všichni společně podívejte na flipcharty z evokace k pojmu „lidskost“ a zeptejte se do pléna, jak by žáci v dané souvislosti definovali jednání hlavních postav. Můžete položit otázku, jak by žáci definovali pojem „zločin proti lidskosti“. Představte jim definici pojmu na základě dokumentu OSN (https://cs.wikipedia.org/wiki/Zlo%C4%8Din_proti_lidskosti). Směřujte diskusi k tomu, že hlavní příčinou vraždění nevinných lidí je ideologie, která legitimizuje násilí. Dále je vhodné v diskusi poukázat na to, že není možné zcela jednoznačně spojovat zločiny proti lidskosti s individuálními charakteristikami nebo podmínkami životních okolností, rodinného zázemí. Ačkoliv se na příbězích ukazují jisté paralely v tom, že hlavní postavy neměly rodinou zajištěný plně pocit bezpečí a lásky, není možné z toho vyvozovat jednoznačnou nebo přímočarou souvislost. Lze poukazovat na mnoho lidí, kteří pocházejí i z horších podmínek, ale jejich povaha a jednání byly zcela opačného charakteru. Stejně tak nelze činy, které lze označit za zločiny proti lidskosti, obhajovat duševní poruchou.

REFLEXE:

Na závěr zadejte žákům, aby sepsali krátkou úvahu na téma názvu celé lekce *Byl jsem jen nástroj*. Nechte žákům 5 až 10 minut a vyzvěte dobrovolníky, zda chtějí texty přečíst.

PRACOVNÍ LIST 1A

Oto se narodil 19. března roku 1906 v menším německém městě do spořádané středostavovské rodiny protestantského vyznání. Byl nejstarší z pěti dětí. Měl jednu sestru a tři bratry. Jeho otec pracoval nejprve jako účetní v tramvajové a elektrárenské společnosti, posléze získal místo úředníka u téže firmy v Linci v Rakousku, kam se za ním rodina přestěhovala. Matka se starala o domácnost, ale zemřela, když bylo Otovi 10 let. Otec se zanedlouho znovu oženil. Oto vyrůstal v přísném protestantském prostředí, hlavní slovo měl otec, který určoval řád, a všichni ho museli poslouchat.

Po základní škole začal studovat na Státní vyšší reálné škole (střední škola s maturitou), ale kvůli prospěchu se nedostal k závěrečné zkoušce. Rodiče ho tedy dali na Vyšší odborné učiliště elektrotechnické, strojní a stavební, které také po dvou letech pro neúspěch ukončil bez závěrečné zkoušky. Během těchto neúspěšných studentských let vystoupil z Křesťanské asociace mladých mužů (YMCA). Stal se členem hnutí mládeže Wandervogel, které bylo silně pravicově orientované, a také členem spolku válečných veteránů, který byl zaměřen militantně a proti republice. Zde prošel polovojskovým výcvikem a naučil se střilet.

Mezitím otec opustil elektrárenskou společnost a pustil se do samostatného podnikání. Koupil malý důlní podnik, kde Otu zaměstnal jako dělníka, poté co neuspěl ani na učilišti. Posléze se podařilo pro Otu najít práci v jednom prodejním oddělení, kde vydržel dva roky. Bylo mu přes 22 let, když díky svému nevlastnímu strýci získal místo obchodního cestujícího u ropné společnosti, kde strávil pět let života. Ačkoliv byla tou dobou vysoká nezaměstnanost, měl Oto dobře placenou práci, a pokud nebyl na cestách, mohl bydlet u svých rodičů. Konečně se cítil spokojený.

Koncem roku 1932 Otu přeložili do jiného města. Sám o tom zpětně vypovídá: „Všechno mě opustilo, radost z práce, jakákoliv snaha a zájem. Nějak jsem celý vyhasl.“ Po nějakém čase byl kvůli obtížné ekonomické situaci zaměstnavatele na dohodu propuštěn. V té době Oto vstoupil do dalších institucí. Nejprve do Schlaraffie, spolku lidí s tituly, zajištěnými kariérami a inteligentním humorem, jejichž největší neřestí byla záliba ve vtipkování. Ještě téhož roku Oto vstoupil i do Nacionálně socialistické strany pracujících (dále jen NSSP). Chápal to jako příležitost, jak to někam dotáhnout ve chvíli, kdy měl pocit, že ho osud zaklel, nepřije mu, nic se mu nedaří. Stal se také členem ilegálního bojového oddílu této strany. Poté se odstěhoval do Německa, neboť v Rakousku tuto stranu zakázali. Ze spolku Schlaraffia byl vyloučen. V Německu ho jako člena strany poslali do dvou

vojenských výcvikových táborů, kde strávil 14 měsíců a dosáhl hodnosti rotného. Nebyl ale spokojen ani stále rozhodnut, zda nastoupit vojenskou kariéru. Sám k tomu říká: „Dobře tak mému otci, když jeho synovi mrznou ruce. Má mu koupit rukavice.“

Po ukončení vojenského výcviku a poté, co NSSP uchwátla veškerou moc v Německu, nastoupil na místo do zpravodajské služby státní tajné policie. Zde prošel základním výcvikem a byl mu přidělen úkol získávat a katalogizovat informace o svobodných zednářích, potom byl přidělen na oddělení zabývající se Židy. Nejprve nebyl spokojen. Spletl se, myslel si, že bude doprovázet nejvyšší šarže strany na jejich cestách. Ale pak začala jeho kariéra, která trvala zhruba 12 let, a nějakou dobu byl Oto asi i spokojen sám se sebou.

Odpovězte podle zadání:

1. *Sepište, jak byste charakterizovali hlavní postavu (jeho vlastnosti, rodinné zázemí, pocity).*
2. *Jednou až třemi větami charakterizujte popsanou životní etapu hlavní postavy.*
3. *Jak na vás působí jednání hlavní osoby?*
4. *Jak se podle vás bude příběh hlavní postavy vyvíjet?*

PRACOVNÍ LIST 1B

Oto se v oddělení zabýval Židy již čtyři roky a stal se z něho uznávaný „odborník“. Navázal kontakty s židovskými funkcionáři a přečetl si základní díla židovského proudu (sionismu) usilujícího o vytvoření vlastního státu Der Judenstaat od Theodora Herzla a Dějiny sionismu od Adolfa Böhma. Byly to zřejmě první vážné knihy, které přečetl, a měly na něj tudíž velký vliv. Oto nabyl přesvědčení, že se stal sionistou, neboť neměl v hlavě nic jiného než „politické řešení“ židovské otázky. Považoval sionisty za „slušné“ Židy, protože mysleli v národních pojmech a byli idealisté. Podle Oty byl ale idealista ten, kdo je ochoten obětovat nejenom vše, ale i všechny. Bylo-li by to v zájmu ideje, Oto by poslal na smrt i vlastního otce.

Následně získal funkci vedoucího „ústředny pro emigraci Židů“ a důstojnickou hodnost. Když poté NSSP ovládla některé okolní státy, Oto se vyznamenal splněním svého prvního velkého úkolu: za necelých 18 měsíců opustilo Rakousko 150 000 Židů, ať chtěli, nebo nechtěli, tedy zhruba 60 % židovského obyvatelstva. Oto toho dosáhl tak, že vymyslel „Ústřednu pro židovské vystěhovalectví“. Vytvořil automatizovanou továrnu, „jako mlýn spojený s pekárnou. Na jedné straně vstoupí židovský občan, který ještě něco vlastní ..., a když vyjde, je bez haléře a bez jakýchkoliv práv. Za to má pas, v němž stojí: Do 14 dnů jste povinen opustit zemi.“ Na základě svých výsledků dostal úkol zařídit stejnou „Ústřednu pro židovské vystěhovalectví“ v dalších zemích, kde již NSSP získala nadvládu. Byl to složitý úkol, protože většina okolních států již odmítala židovské uprchlíky přijmout. Oto uměl dvě věci: organizovat a vyjednávat. Považoval se za slušného člověka, který všem dokáže vyhovět, dodržuje své sliby, a jedná dokonce v souladu s ideály lidí, kteří chtěli svůj vlastní stát. Přesvědčení, že jedná v souladu s „vyššími ideály“, zatímco ve skutečnosti ožebračoval a vypovídal lidi ze své země, mu zajistila jeho strana.

Pak Německo, ovládané NSSP, začalo dobývat území jiných států vojenskou silou. Lidé této strany žili v přesvědčení, že jejich národ je jediný pravý a čistý lidský druh, všichni ostatní jsou nepřátelé, a proto je třeba je podmanit a posléze i pozabíjet. Pronásledování a zabíjení byli ti, kdo se odlišovali, včetně lidí bez domova a nemocných. Jediným posvátným kultem se stalo učení Nacionálně socialistické strany pracujících. Vládnoucí straně se díky lživé propagandě a velkolepým průvodům s bubínky a píšťalami dařilo v lidech vzbuzovat povznášející pocit výjimečnosti, který stvrzoval nadřazenost a zároveň strach a hrůzu, které ovládaly jejich životy. V nic jiného nikdo neměl

věřit. V první řadě bylo třeba zbavit se těch, kteří jsou bezbrannější než ostatní, tedy Židů a Romů, národností bez státu s vlastní většinou. Pak měli přijít na řadu slovanské národy.

V lednu 1939 vznikla Říšská ústředna pro židovské vystěhování. Jejím šéfem se stal právě Oto, osvědčený expert v oboru. Přišel nový rozkaz: Německo se mělo stát „judenrein“ - „bez Židů“. Židé měli být vystěhováni z území celého válečnického státu na nově obsazená, okupovaná území. Oto měl ideál: vznik policejního státu, kde budou Židé pod dohledem. Přál si být jeho generálním guvernérem. Vypracoval několik plánů. Například usiloval o to vytvořit autonomní stát v Nisku na východním území okupovaného Polska. Posledním jeho návrhem bylo nucené přemístění 4,5 milionu Židů na Madagaskar. Plánům věnoval Oto veškeré své úsilí a celý život se jimi rád chlubil. Ukázalo se však složité dohodnout se se všemi institucemi a úřady. A neměl klid na práci. Všichni se předháněli v tom, že mají plány na řešení pro „židovskou otázku“ a mařili jeho snahy. Oto jimi pohrdal. Považoval to za nehoráznost a amatérství, neboť nikdo věci nerozuměl jako on.

Odpovězte podle zadání:

1. *Změnila by se nyní charakteristika hlavní postavy oproti předešlému listu?*
2. *Jednou až třemi větami charakterizujte popsanou životní etapu hlavní postavy.*
3. *Jak na vás působí jednání hlavní osoby?*
5. *Jak se podle vás bude příběh hlavní postavy vyvíjet?*

PRACOVNÍ LIST 1C

Pak se ale změnila plány vládnoucí strany. V létě 1941 ho nadřízený povolal do Berlína, kde mu oznámil, že je třeba začít organizovat tzv. „konečné řešení židovské otázky“. Podle jazykové směrnice vydané válčící stranou to byl kód pro masové vraždění. Vůdce strany místo „vraždit“ přikázal říkat „udělit smrt z milosti“. Jazyková směrnice byla ve skutečnosti to, čemu se říká lež, a sebeobelhávání se stalo všeobecným předpokladem, aby člověk vůbec přežil. Nově přijímané zákony byly postaveny na živém pojmenování a sloužily ke krytí bezpráví. A ani tyto zákony nebyly vždy dodržovány. Vše se řídilo podle toho, co řekl a rozkázal Vůdce strany. Vládnoucí strana přistupovala ke „konečnému řešení“ jen jako k administrativnímu a hospodářskému problému. Všichni byli přesvědčováni, že to dělají pro záchranu svého národa a státu, jako osudový boj a oběť.

Otovi takový rozkaz zmařil velkolepé plány a sny o „jeho“ státu pro Židy. Jeho práce byla vniveč. Oto ale celý svůj život zakládal na naprosté poslušnosti vůči svým nadřízeným. Co nejdokonalejší splnění příkazů byla jedna z mála věcí, která činila jeho život smysluplným. Oto masové vraždy několikrát viděl na vlastní oči při svých inspekčních cestách a udělalo se mu zle. Přimlouval se za jiný způsob „konečného řešení“, kterým se stalo usmrcování plynem, a stále věřil tomu, že se podílí na jedinečné a velkolepé historické události, záchraně vlastního národa. Cizí násilná smrt se Oty nedotýkala, byla pro něj bezvýznamná, pokud byla nenápadná. Jednou projevil svou snahu o „jiné řešení“ a pomohl uskutečnit deportaci pro vybrané Židy do Izraele, aby je uchránil před jistou smrtí. Nazval je „nejlepším biologickým materiálem“. Ty ostatní bylo možné obětovat pro „ideu“. Lékem pro svědomí bylo, že všichni jednali stejně, v souladu s tím, co nařídila strana. Oto řídil a organizoval tzv. deportace Židů přímo do vyhlazovacích táborů a v době, kdy již začalo být zřejmé, že Německo prohrává, nařídil tzv. pochody smrti.

NSSP začala v roce 1944 válku prohrávat. Přesto vychloubačnost Otovi vydržela. Před koncem války prohlašoval: „S úsměvem skočím do hrobu, protože vědomí, že mám na svědomí pět milionů Židů, mi dává pocit velkého uspokojení.“ Roku 1945 pochopil, že bude muset nadále žít, aniž bude členem jakékoliv organizace nebo instituce. Oto zpětně říká: „Pochopil jsem, že mě čeká těžký život individua bez vedení a bez direktivy, že již nebudou žádné rozkazy a povely, že již nebudou konzultace o přiměřených opatřeních; prostě že mám před sebou budoucnost, kterou neznám.“

Oto nejprve uprchl do hor a pak se vzdal do ru-

kou vítězů, aniž prozradil svou totožnost. Vydával se za obyčejného příslušníka bezpečnostní služby s jiným jménem. Z vězeňského tábora se mu podařilo uprchnout. Postupně se dostal přes oceán do Jižní Ameriky, kde tajně žil pod změněným jménem. Živil se jako farmář, pěstoval králíky. Po několika letech ho ale vypátrala tajná izraelská organizace. Oto byl unesen do Izraele, kde byl roku 1961 postaven před soud za účast na vyvraždění Židů. Soud trval 9 měsíců. Oto před soudem tvrdil, jako většina jiných souzených strany NSSP, že pouze vykonával rozkazy. V jeho podání nepůsobily hrůzy zabíjení a násilí na lidech děsivě. Jako by ho od skutečnosti odděloval neproniknutelný krunýř. Oto sám řekl: „Mou jedinou řečí je úřední jazyk.“ Bylo složité dokázat mu vinu za zločiny proti lidskosti, neboť bylo potřeba dokázat, že si byl vědom toho, co dělá. Nebylo možné ho odsoudit za to, že vykonával rozkazy a jednal podle platných zákonů země v dané době. Případ Oty vyvolal mezinárodní skandál, neboť tajná izraelská armáda ho unesla bez souhlasu státu, kde po válce žil. Oto byl odsouzen k trestu smrti oběšením. Byl odsouzen ve všech 15 bodech obžaloby (zločiny proti židovskému národu, zločiny proti lidskosti a příslušnost k zločineckým organizacím). Jde o jediný trest smrti vykonaný civilním soudem v dějinách Izraele.

Oto se snažil dělat všechno správně, vykonávat jen to nejlepší v zájmu ideálu. Přesto se svým životem nebyl spokojen. Na sklonku svého života řekl: „Cokoliv jsem si přál a chtěl a plánoval, všechno mi osud nějak překazil, jakoby na všem ležela nějaká zlá kletba. Nic mi prostě nevyšlo, ať se jednalo o cokoliv.“

Odpovězte podle zadání:

1. Jak byste nyní upravili charakteristiku hlavní postavy?
2. Jak na vás působí jednání hlavní osoby?
3. Jednou až třemi větami charakterizujte popsanou životní etapu hlavní postavy.

PRACOVNÍ LIST 2A

Rado se narodil v roce 1945 ve stodole do chudé, venkovské rodiny. V důsledku války byl v jeho zemi hlad a bída. Narodil se do státu, který sjednotil území, jež v minulosti netvořily vždy společný stát a z nichž se staly tzv. svazové republiky. Rodina vyznávala pravoslavné náboženství a hlavní slovo v rodině měl otec, pokud byl doma. Rady otec byl obuvník a krejčí, říkalo se mu „potulný cestář“ a měl pověst podvodníka. Po druhé světové válce byl ve vězení za účast v četnických nacionalistických bojůvkách. Rado byl nejstarší ze třech dětí, a tak v době otcovy nepřítomnosti přebíral roli „hlavy rodiny“. Pomáhal matce s prací na poli a staral se o mladší sourozence. Matky si velice vážil, pečoval o ni až do konce jejího života. Matka popisovala svého syna jako tvrdého pracanta, který umí dodržovat závazky, respektuje starší lidi a pomáhá svým kamarádům.

V 15 letech odešel Rado do velkoměsta a začal studovat medicínu, nejprve na střední škole, později byl přijat na lékařskou fakultu se zaměřením na neuropsychologii. Na univerzitě žil bohémským životem, psal poezii a jeho přátelé byli často spisovatelé a umělci. Kromě toho měl ještě jednu zálibu, rád riskoval a oddával se hazardním hrám. V jeho zemi tou dobou byla v oblasti kultury i zpravodajství přísná cenzura, která znemožňovala kritiku vládnoucí komunistické strany, a zavádělo se státně řízené hospodářství. Zároveň se začínaly projevovaly rozpory mezi jednotlivými svazovými republikami. Rado se stal členem komunistické strany, ale byl vyloučen. Byl i redaktorem studentského časopisu a členem studentského hnutí v roce 1968, kvůli podezření z vynášení informací byl však i z něj vyloučen. V době studia se Rado oženil s Lilianou, kolegyní z univerzity. Narodili se jim syn a dcera. Liliana o svém muži říkala, že je „poetická duše“, a manželství považovala za harmonické. V roce 1974–75 přerušil Rado studium medicíny a odjel na roční stáž poezie na Kolumbijskou univerzitu, kde ale neexistuje jediný doklad o jeho docházce v předepsaném programu přednášek.

Úryvek básně z roku 1971:

...
Dohořívá město jak kadidla uhlík
a v tom dýmu točí se vědomí naše.
Kloužou městem prázdné obleky. Ruměný
zmírá kámen vezdžený v domy. Mor!

Klid. Četa obrněných topolů
v sobě (si) pochoduje vzhůru. Agresor
vzduch našimi žilami proudí
a chvíli jsi člověk a chvíli vzdušný tvor.

Já vím, že tohle všechno je příprava nářku:
co chystá černý kov v garáži?
Hle – jak strach přeměněný v pavouka
po svém počítači odpověď hledá.

Rado o této své básni později řekl: „Všechno jsem viděl ve zbroji, všechno jsem viděl jako boj, jako válku, jako ... armádu. To bylo před dvaceti, třidvaceti lety, co jsem napsal tu básně. A mnoho dalších básní, které mají v sobě něco prediktivního (předpovídajícího); což mě občas děsí.“ O své rané poezii říkal, že byla „z dosahu jeho vědomí“, vyvěrala ze smyslu „uvězněného v bahně historie“ a znázorňuje jeho vize zmatku, moru a trápení. *Jeho básně byly jinak ale spíše světem čistoty národní idyly. Píše se v nich o zimním dechu, létu, květech či celých polích spících růží a národních orlech na nebi, vlčích, hora-lech a pastýřích. O krásách zavádějících čtenáře do nitra národní přírody, kde dřímá romantický a všudy-přítomný duch národa. A občas také o slávě předků, jejich kostech a hrobech, spících králích, co až se probudí... V Radových básních na chvíli ožívá sen ideálního řádu věcí.*

Odpovězte podle zadání:

1. Sepište, jak byste charakterizovali hlavní postavu (jeho vlastnosti, rodinné zázemí, pocity).
2. Jednou až třemi větami charakterizujte popsanou životní etapu hlavní postavy.
3. Jak na vás působí jednání hlavní osoby?
4. Jak se podle vás bude příběh hlavní postavy vyvíjet?

PRACOVNÍ LIST 2B

Po studiích začal Rado budovat kariéru psychiatra. Zabýval se léčbou neuróz a depresí a zaměřoval se na skupinovou terapii. On i jeho žena pracovali po deset let na různých místech. Žili ve velkoměstě a měli mnoho přátel různých národností i náboženského vyznání. V roce 1985, ve čtyřiceti letech, byl Rado odsouzen na tři roky vězení za podvod, zpronevěru státního majetku a korupci (prodej podvodných lékařských diagnóz). Z vězení byl nakonec propuštěn po 11 měsících. On sám o tom říkal, že byl „politickým vězněm muslimské tajné policie“ a že ho tato zkušenost psychicky posílila. Potom se začal podílet na různých politických projektech a budovat politickou kariéru. V té době se v Radově zemi postupně proměňoval režim. Komunistická strana ztrácela dominantní postavení, formovaly se různé politické strany v rámci jednotlivých svazových republik. V roce 1990 byl vyzván, aby vedl Demokratickou nacionalistickou stranu, kterou zároveň pomáhal zakládat. Rado v té době publikoval svou čtvrtou knihu Černá pohádka, ve které se prolínaly hrdinské eposy vlastního národa s homérskými mýty.

V roce 1991 až 92 se jednotný stát postupně začal rozpadat na jednotlivé státy podle bývalých svazových republik. Vyjednávalo se o území. Různé národnostní skupiny s různými náboženskými vyznáními si nárokovaly území buď proto, že jim někdy v minulosti patřilo, nebo proto, že tam žilo více lidí dané národnosti nebo náboženského vyznání. Argumenty se hledaly v historii, tradici, jazyce nebo počtu obyvatel. Problém byl, že většina území byla v minulosti obývána jak jedněmi, tak druhými, jen každý zdůrazňoval jiné časové období, nebo kladl důraz na nevšední události či situace, které měly dokazovat nárok na území. Dohody se nepodařilo dosáhnout. Začala série občanských válek, kde bojovaly proti sobě národy, které před tím žily společně v jednom státě.

V roce 1992 se Rado stal na čtyři roky prezidentem a hlavním velitelem jednoho z nově vzniklých států. Ve funkci prezidenta se považoval za velice trpělivého, spolehlivého a schopného vyjednávače. Rado začal vytvářet svět, o kterém snil ve svých básních. Sen o vlastním, malém, útulném státě. Jeho vizí bylo vytvořit národnostně jednotný stát a nárokoval si i území, na němž jeho národnost tvořila pouhou třetinu obyvatelstva. Chtěl očistit svůj stát nejen od jiných národů, ale také od muslimů. Historickou tradici starobylého národa využil k vytvoření nového dobovačného mýtu. Tímto mýtem bylo vytvoření harmonického a čistého světa národní idyly, společenství krve, půdy, tradice a přírody s krásnými lesy, květy, orly a vlky. Ideou nadchl většinu občanů svého státu. Válka, kterou rozpou-

tal, pro něj byla dramatem, jež je nutnou podmínkou vzniku idyly. Rado o sobě mluvil jako o „služebníku svého lidu“. Vštěpoval svému národu, že se musí obětovat pro krásu, jednotnost a paměť národa. Prohlásil: „Jsem ochoten tuto celou generaci obětovat, když to bude znamenat lepší život pro generaci budoucí.“

Rado byl přesvědčen, že vede svatou válku ve jménu svého národa. Na území, které chtěl pro svůj stát, žily různé národnosti. Bojoval tedy téměř každý s každým. Rado vydával rozkazy a odpovídal za vojenské operace své strany a státu. Probíhaly urputné boje a docházelo k masakrům na všech bojujících stranách. Na území státu byly založeny trestanecké tábory, kde byli vězni mučeni a týráni hladem. Jednou z jeho nejzásadnějších válečných operací bylo obléhání jednoho města. Zhruba 44 měsíců vedl obléhání tohoto klíčového města, v němž byli stále civilisté, kteří navíc kvůli obléhání nemohli odejít; celkem jich tam zemřelo 12 000. Sny Radových básní se staly skutečností: hořící města, krev a zmar.

Také ostatní bojující národy měly podobně smýšlející vůdce, kteří prosazovali jen svůj národ. Válka neměla jednoho viníka. Nebylo možné jednoduše označit jednu stranu za bránící se a druhou za neoprávněně si nárokuje své zájmy. Konflikt byl nepřehledný. Světové vojenské velmoci byly bezradné. Nedovedly válce zabránit ani nijak přispět k jejímu ukončení. Rado a ostatní vůdci si toho byli vědomi a vyjednávali se zástupci mezinárodních organizací tak, aby nemohly do konfliktů účinně vstoupit. Na místo přijížděly pouze mezinárodní humanitární a zdravotnické organizace a na některých místech byly zajištěny tzv. bezpečnostní zóny, které byly hlídány jednotkami mezinárodního společenství. Na vybraná místa bylo ale přiděleno příliš malé množství nedostatečně ozbrojených vojáků, kteří navíc neměli kompetence do konfliktů zasahovat. Když byl Rado prezidentem a velitelem, bylo v jedné z těchto bezpečnostních zón (asi 10 km² se 45 000 lidmi) poraženo 7000–8000 muslimských mužů a chlapců.

Odpovězte podle zadání:

- 1. Změnila by se nyní charakteristika hlavní postavy oproti předešlému listu?*
- 2. Jednou až třemi větami charakterizujte popsanou životní etapu hlavní postavy.*
- 3. Jak na vás působí jednání hlavní osoby?*
- 4. Jak se podle vás bude příběh hlavní postavy vyvíjet?*

PRACOVNÍ LIST 2C

Posléze se ukázalo, že i evropští mezinárodní vyjednavači zatajovali informace důležité pro rozhodování ohledně zásahu mezinárodních vojenských jednotek. Zvláštní zmocněnec mezinárodního společenství pro lidská práva, který se snažil o situaci pravdivě informovat a podporoval zásah do vojenských operací místních válčících stran, tváří v tvář své bezmoci na svou pozici nakonec rezignoval. Byl osočen z morali-zování, když podporoval zásah kvůli civilnímu obyvatelstvu. Na to odpověděl: „Především je to otázka základní lidské solidarity. Je prostě nepřijatelné říkat, že tyhle kmeny mají oblibu ve vzájemném vyvražďování, tak je nechat být. Stejně tak si myslím, že lidé nechápou důsledky tohoto konfliktu a bezmocnosti Evropy vůči němu pro obecný evropský řád a ve skutečnosti i pro světovou civilizaci.“ Nakonec se rozhodla vojensky zasáhnout územně nejvzdálenější světová velmoc. Války jednotlivých států byly postupně ukončeny. Byly sjednány mírové dohody a na některých územích byly rozmístěny jednotky Severoatlantické aliance zajišťující příměří.

Radovi se dařilo 13 let ukrývat pod falešnou identitou. Pracoval jako léčíitel na soukromé klinice. V roce 2008 byl dopaden a před Mezinárodním trestním tribunálem v Haagu s ním začal v roce 2009 soudní proces. Byl obžalován z 11 zločinů, včetně genocidy, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů. „Pod Radovým vedením jeho podřízení a ti, kteří s nimi spolupracovali, vyháněli, zabíjeli, mučili a týrali stovky tisíc lidí,“ zněly argumenty obžaloby. Rado svou řeč u soudu v Haagu uvedl: „Jsem lékař, psychiatr, psychoterapeut, skupinový analytik a spisovatel. Místo toho, abych tu stál jako obžalovaný z toho, co se stalo během naší občanské války, měl bych být vyznamenán.“ Měl tím na mysli, že by měl dostat cenu za své literární dílo. Dále vypovídal: „Nejsem tu proto, abych se obhajoval jako obyčejný smrtelník, kterým jsem, ale abych obhajoval velikost jednoho malého národa, který musel 500 let trpět. Budu bránit náš národ a jeho věc,

která je spravedlivá a svatá, a tím se obhájím i já sám. ... Jediný plán, jaký jsme měli, byl zachránit naše životy, naše majetky a zachovat naše území. ... Bylo to všechno zinscenováno.“ Rado tvrdil, že nikdy neměli žádný úmysl, natož plán na vyhnání jiné národnosti ze své země. Byla to jen reakce a řekl: „Jsem přesvědčen, že tam nebyla vůbec žádná civilní oběť.“ Prohlašoval: „Nikdy jsem neměl nic proti muslimům. Jsem člověk mírný, tolerantní, který je schopen chápat ostatní.“

Jedna z přeživších muslimských žen, která ztratila šedesát příbuzných, na to zareagovala: „To jde jen těžko popsat, když ho slyším říkat takové věci. Zemřeli jenom proto, že to byli muslimové na území, z něhož chtěl udělat zemi výhradně své národnosti a pravoslavného vyznání. Tak se dělá mír?“

V roce 2016 Rado stále říkal, že žádný rozumný soud ho nemůže usvědčit z viny. Odmítal trestní odpovědnost, tvrdil, že nese pouze morální odpovědnost za zločiny spáchané občany jeho republiky a že se snažil válce zabránit. Žalobce mimo jiné prohlásil: „Obžalovaný zneužil sílu nacionalismu, nenávisti a strachu, aby realizoval svou vizi etnický rozdělené země.“ Byl uznán vinným a odsouzen ke čtyřiceti letům vězení na základě deseti prokázaných obvinění, včetně masakru. Rado se odvolal, ale soud mu nevyhověl a rozhodl o zpřísnění trestu na doživotí. Při svém posledním veřejném prohlášení se Rado představil jako nevinný a řekl, že tribunál je politicky inspirovanou západní konspirací proti jeho lidu. Řekl: „Ne já, ale můj lid je obviněn. ... Nikdy se nestalo, aby tolik slušných, nevinných lidí bylo uvězněno mimo svou zemi, zatímco vrazi mého lidu jsou svobodní. Celý případ proti mně je falešný. ... Opravdu jsem byl skutečným přítelem muslimů.“

Odpovězte podle zadání:

1. *Jak byste nyní upravili charakteristiku hlavní postavy?*
2. *Jak na vás působí jednání hlavní osoby?*
3. *Jednou až třemi větami charakterizujte popsanou životní etapu hlavní postavy.*

PRACOVNÍ LIST 3A

Andrej se narodil v roce 1979, zdravotní sestře a diplomatovi. Jeho otec už měl z předchozího manželství tři děti a ani jeho vztah s Andrejovou matkovou nevydržel dlouho. Rozvedli se, když byl Andrejovi jeden rok. Otec se ho snažil získat do péče a vychovávat v Paříži, kam se odstěhoval za svojí novou přítelkyní. Soud ale rozhodl, že Andrej zůstane s matkou.

S otcem byl v kontaktu, ale jejich vztah nebyl nijak silný. Vídali se do Andrejových 16 let, kdy se přestali stýkat. Ani jeho vztah s matkou, u níž vyrůstal, nefungoval dobře. Matka sama trpěla problémy z dětství, měla deprese a velké výkyvy nálad. Andreje často bila a nadávala mu, což bylo slyšet i v okolních bytech. Nejdříve byla samá lichotka, ale hned vzápětí malému Andrejovi říkala, že si přeje, aby zemřel. Když už byl Andrej dospělý, říkala jeho matka, že byl „agresivní a hyperaktivní“, už když ho kojila. Viděla ho jako dospělého násilníka, ačkoliv byl ještě malý chlapec, a podezřívala ho už od dětství, že jednou někoho fyzicky napadne. Popisovala, jak byl jeho postoj k ní „povýšený, nevhodný a výsměšný“, když ho uhodila. Matka si pak našla nového přítele a na Andreje neměla čas. Andrej zůstával často a delší dobu doma sám. Ačkoliv soud matce syna přiřkl, sociální pracovníci doporučovali, aby jí byl odebrán. Argumentem bylo, že dítěti hrozí rozvoj „duševních poruch“. Žádost sociálních pracovníků byla zamítnuta. Později, když už byl Andrej dospělý, onemocněla matka vážnou nemocí a nakonec zcela ztratila rozumové schopnosti. Otec Andreje zpětně popisoval jako „obyčejného chlapce“.

Andrej chodil do běžné základní školy a bavily ho stejné věci jako většinu jeho vrstevníků. Měl jediného kamaráda Ahmeda, jehož rodina byla původem z Blízkého východu. Měl rád hip hop a graffiti, považoval se za nejlepšího sprejera ve městě. Střední školu nevyštudoval, ukončil ji v 1. ročníku. Našel si zaměstnání, spolupracovníci si ho pamatují jako nevýrazného člověka, který rád ostatním pomáhal, jen se nerad staral o zákazníky arabského původu.

Pak začal Andrej žít zcela nový život. Skončil se vším, co do té doby dělal. Zaměřil se více na sebe, začal brát anabolické steroidy, aby zesílil, a podstoupil několik plastických operací, s jejichž výsledkem byl velmi spokojen. V devadesátých letech se stal členem mládežnické organizace jedné pravicové strany, která získávala přízeň především těch, kdo považovali za hlavní politické téma kritiku imigrace do země. Stranu po několika letech ale opustil, protože byla na jeho vkus příliš otevřená a shovívavá, a začal se věnovat budování své strany, která bude zcela v souladu s jeho ideály.

Odpovězte podle zadání:

1. Sepište, jak byste charakterizovali hlavní postavu (jeho vlastnosti, rodinné zázemí, pocity).
2. Jednou až třemi větami charakterizujte popsanou životní etapu hlavní postavy.
3. Jak na vás působí jednání hlavní osoby?
5. Jak se podle vás bude příběh hlavní postavy vyvíjet?

PRACOVNÍ LIST 3B

Andrej si začal vytvářet svou vlastní stranu, zcela sám a především ve svém vnitřním světě. Začal sepišovat ideologii organizace Rytířů Templářů. Hlavními nepřáteli organizace byl „kulturní marxismus“, „multikulturalismus“ a „kulturní elity“, které se podílely na „islamizaci“ západních zemí. Pro toto své myšlení nalézal podporu na internetu, na blogu svého nejoblíbenějšího protiislámského bloggera, i v názorech některých významných politiků a v mnoha knihách. Všichni ale byli na jeho vkus příliš vstřícní a shovívaví. Shodoval se s těmito autory v tom, že Evropa je v ohrožení, a to především proto, že islám ničí tradiční evropské a křesťanské hodnoty, že vstřícnost vůči jiným kulturám zahubí celou evropskou společnost. Zastával ale názor, že invaze „islámských hord“ do Evropy je hlavní a jedinou příčinou zkázy celé evropské civilizace, kterou politici popírají a snaží se ji zakrýt. Byl přesvědčen, že někteří levicově orientovaní politici mají plán, v němž za pomoci muslimů zničí celou evropskou civilizaci, a tak si zajistí vládu nad všemi. Proto ničí morálku evropských národů a podporují co největší příliv muslimů do Evropy. Bylo mu jasné, že to je pravda, kterou jen nechťejí ostatní slyšet. Začínal nabývat přesvědčení, že on je ten vyvolený, který musí všem otevřít oči a vykonat něco skutečně velkolepého. Došel k názoru, že jedině tak je možné zachránit svou zem a Evropu před rozpadem, tedy před muslimy. Andrej se rozhodl vystoupit proti tomuhle zkaženému systému tolerujícím to, co se nesmí. Viděl to tak, že zde probíhá tisíciletá válka mezi Evropou a islámem a všichni se jen tváří, že to není pravda. A je přeci oprávněné zabíjet, když je ohrožena vlastní civilizace, kultura, národ. Andrej si myslel, že tohle musí každý chápat.

Utvrdil se tak v přesvědčení, že nyní konečně „vystřízlivěl“ a pochopil, jak věci jsou. Svou rodinu zcela odsoudil a začal ji považovat za nejenom ostudu společnosti, ale i právě ten případ, který vede v důsledku k rozpadu celé civilizace. Matčino chování spojil s feminismem, tedy bojem za rovnoprávnost žen a mužů. Její chování k němu, včetně bití a nadávání, si vyložil jako důsledek toho, že si matka dělala, co chtěla. To podle Andreje bylo prosazování rovnoprávnosti žen. Začal se stydět i za svůj dosavadní život. Neštěstí a bolest, kterou mu způsobila matka svým chováním, si vykládal jako důsledek levicových politických teorií, které rozbíjí mezilidské vztahy. Byl si jist, že jeho život zničili ti, kteří se zastávají rovnoprávnosti různých kultur a mužů a žen. Nebýt těchto ideologií, chovala by se jeho matka jinak a rodiče by spolu zůstali, tak jak to podle něj bylo normální v minulosti.

Všechny myšlenky sepišoval do knihy, svého vlastního Manifestu o 1 500 stranách, kde hojně citoval své oblíbené autory a celou svou ideologii velmi detailně vysvětlil. Mnoho stránek převzal od svého oblíbeného bloggera a další věnoval převzatým materiálům o zbraních a psychologii. Hlavní cíl celého Manifestu je záchrana vlastní civilizace a „rasy“. Řešením čistoty a ochrany civilizace je v Manifestu zabíjení. Píše: *Když už se rozhodneš zabíjet, je lepší zabíjet víc než méně, jinak snižuješ dopad idey své bitvy. Vysvětlí, co jsi udělal, a ujisti se, že všichni rozumí tomu, že my svobodní Evropané, budeme bojovat znovu a znovu.* Jeho oblíbení autoři nemluvili o zabíjení, ale mluvili o válce a o nenávisti, a to mu stačilo, aby v jejich slovech našel ospravedlnění pro svoje činy.

Odpovězte podle zadání:

1. *Změnila by se nyní charakteristika hlavní postavy oproti předešlému listu?*
2. *Jednou až třemi větami charakterizujte popsanou životní etapu hlavní postavy.*
3. *Jak na vás působí jednání hlavní osoby?*
5. *Jak se podle vás bude příběh hlavní postavy vyvíjet?*

PRACOVNÍ LIST 3C

Začal tedy plánovat útok, jehož cílem bylo zničit hlavní strůjce pohromy. Cílem byl takový útok, který nikdo nepřehlédne. Na ten osudný den 22. července se začal připravovat už asi deset let předtím. Postupně prošel střeleckými kurzy, opatřil si povolení na loveckou zbraň a na osobní sportovní zbraň. Zbraně si tak obstaral zcela legálním způsobem. Založil si vlastní počítačovou firmu a zároveň farmu, aby mohl legálně nakupovat hnojivo a vyrobit si výbušniny. Přestěhoval se zpět k matce, aby ušetřil peníze, a hrál World of Warcraft a Call of Duty, aby se zlepšil ve střelení. Mnoha různými způsoby se snažil vydělat peníze, a to se mu i částečně povedlo.

Za cíl svého útoku si nejprve vybral levicově smýšlející politiky, na ně se pokusil zaútočit výbušninou umístěnou v autě před sídlem premiéra a vlády. Výbuch zabil osm lidí, dalších 200 zranil. To bylo pro Andreje málo. Dospěl k názoru, že politici jsou nevhodný cíl, protože mají ochranky. Jeho dalším cílem byla levicově orientovaná mládež, která byla v době letních prázdnin shromážděná na jednom ostrově kousek od hlavního města. To je ideální cíl. Jejich ideologie je zrůdná. Popírají přirozené nerovnosti mezi lidmi, požadují práva pro lidi méněcenné a zastávají se těch úchylných. Nic jiného než smrt si nezaslouží. To jen kvůli nim trpí celý západní svět, Andrejova země a Andrej sám. Důležité pro Andreje bylo také to, že jednou z nich vyrostou dospělí, a tak bylo podle něj lepší je zlikvidovat co nejdříve, když jsou slabí a nedokážou se bránit. Zásadní bylo, aby si jeho útoku všichni všimli, aby otřásl světem. Právě tohle vyvolá ve společnosti potřebný šok, který může zachránit celou naši civilizaci, a všem to konečně dojde. Andrej mohl něco dokázat.

Ještě před tím, než Andrej zrealizoval svou ideu záchranu civilizace zabíjením, zaslal elektronicky na mnoho míst svůj Manifest. Ostrov byl izolovaný, takže celý útok trval asi 90 minut, během této doby se mnoha obětím podařilo z ostrova uprchnout nebo se někde skrýt, 69 dětí a dospělých ale bylo zabito, nejmladší oběti bylo 14 let.

Andrej se nakonec policii vzdal a útok byl u konce. Byl zatčen a souzen. Když Andrejovi četli rozsudek s popisem toho, co udělal, neprojevil žádné emoce. Seděl se zrakem upřeným do stolu. Když žalobce hovořil o jeho Manifestu a ukazoval symboly v něm obsažené, zadržoval Andrej slzy. Cítil se jako hrdina bojující za „očistu společnosti“ a svůj čin vnímal jako „nutnou obranu“ před „zánikem svého národa“. Na začátku uvedl: „Neděsí mě vyhlídka vězení. Narodil jsem se ve vězení a strávil v něm celý život

(...) to vězení se jmenuje Norsko. Nezáleží na tom, zda budu zamčený v cele, protože všechna místa skončí jako multikulturní peklo, které má jméno Oslo.“

Nakonec přiznal své činy, ale vždy tvrdil, že je nevinný a jednal v sebeobraně. Nikdy nedal najevo a ani nesdělil jakoukoliv lítost nad osudy obětí nebo svým činem. Soudní proces použil pro vysvětlení své ideologie a obhajobu toho, co udělal. Soudními psychology byl nejprve shledán duševně nemocným, ale po opětovném posouzení závěr zněl, že trpí poruchami osobnosti, ale v době spáchání činu byl při smyslech a nejednal v afektu. Andrej sám se k tomu stavěl tak, že umístění do psychiatrické léčebny by pro něj byl nejhorší možný trest a udělá vše proto, aby dokázal, že je duševně v pořádku a jeho činy nebyly vykonány z pomatení. Byl shledán vinným a byl odsouzen k vězení o samotě na 21 let, s možností prodloužení po dobu, po kterou trvá společenská nebezpečnost pachatele. Byl usvědčen z masové vraždy, způsobení smrtící exploze a terorismu. Z vězení podal stížnost, ve které tvrdil, že podmínky ve věznici jsou nelidské a jsou tak porušována jeho práva. Stěžoval si především na izolaci. Vězeňský systém podle něj porušuje dva články Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, první zakazuje ponižující a nelidské zacházení, druhý zaručuje právo na soukromí a korespondenci. Když neuspěl se stížností u soudu své země, podal stížnost k Mezinárodnímu soudu pro lidská práva. Ten ve svém rozsudku konstatoval, že neshledal žádné porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Odpovězte podle zadání:

1. Jak byste nyní upravili charakteristiku hlavní postavy?
2. Jak na vás působí jednání hlavní osoby?
3. Jednou až třemi větami charakterizujte popsanou životní etapu hlavní postavy.

PRACOVNÍ LIST 4

Vypracujete odpovědi na otázky:

1. Mají hlavní postavy příběhu něco společného? Pokud ano, jak byste společné pojmenovali?

2. Lze pojmenovat společný cíl nebo záměr u těchto tří protagonistů? Jak byste ho pojmenovali?

3. Jaké společné postoje se objevují u všech protagonistů? Mají něco společného jejich motivy? Co je důvodem toho, proč jednají tak, jak jednají?

4. Je něco obdobného v tom, jak hlavní postavy příběhu ospravedlňují své jednání? Co a jak ospravedlňují?

5. Mají něco společného oběti? Jsou v něčem společné nebo odlišné okolnosti?



PRACOVNÍ LIST 5

EMOCIONÁLNÍ LOGIKA

Argumentem pro potvrzení názoru, postoje nebo teorie je především vlastní pocit bez udání podstatných faktů a souvislostí, který zároveň vystihuje aktuální náladu většiny lidí. Argumenty nejsou věčné.

ZJEDNODUŠOVÁNÍ (BAGATELIZACE)

Pomíjení, přehlížení nebo odmítání důležitých argumentů, faktů a souvislostí a celkové umenšování jejich rozsahu a významu.

ILUZORNOST

Na komplikované problémy jsou předkládána rychlá řešení, která nevyžadují příliš výdajů a námahy. Daná řešení přitom neřeší příčinu problému a nezhledňují potřebné okolnosti.

OBVINĚNÍ

Za hlavní příčinu většinou zveličeného problému je nepravdivě označována nějaká skupina lidí, která je tím před společností znevažována.

VRTKAVOST

Témata, zájmy a cíle se odvíjejí především od aktuální situace a potřeby zavděčit se většině lidí a často souvisejí s tím, co momentálně vzbuzuje emoce (naštvaní a nespokojenost).

SEBECHVÁLA

Klade se důraz na tradici a zavedené nebo staré pořádky „našeho lidu, kultury, národa, státu“. Přitom se ale tvrdí, že to je pokrokové („pokrokový starý řád“).

NESYSTÉMOVOST

Prosazuje se zavedení pořádku, ale nenabízí se k tomu odpovídající a vhodné postupy. Většinou se „pořádek“ zajistí tak, že se zruší něco současného.

SENTIMENT

Odkazuje se na to, jak bylo dříve lépe.

AGRESE

Zastrašování, osočování a degradace oponentů. Používání vulgármů.